

เรื่องเสร็จที่ กม. ๖/๒๕๖๑

บันทึกการตอบข้อหารือ

เรื่อง สอบถามข้อปฏิบัติการดำเนินความสัมพันธ์กับสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน
กรณีมาตรการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจของประเทศสหรัฐอเมริกาต่อสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน

ที่มาของเรื่อง

ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย ได้มีหนังสือที่ ธสน.กป.๒๔๐๘/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๑ ขอหารือ เรื่อง สอบถามข้อปฏิบัติการดำเนินความสัมพันธ์กับสาธารณรัฐอิสลามอิหร่านกรณีมาตรการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจของประเทศสหรัฐอเมริกาต่อสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน

ประเด็นข้อหารือที่จะต้องพิจารณา

เนื่องจาก วันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๖๑ ประธานาธิบดีประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ประกาศถอนตัวจากแผนปฏิบัติการร่วมฉบับสมบูรณ์ (the Joint Comprehensive Plan of Action : JCPOA) และให้ประเทศสหรัฐอเมริกาคลับมาใช้มาตรการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจในระดับสูงสุดต่อสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน ภายหลังจากการประกาศถอนตัวดังกล่าว The Office of Foreign Assets Control (OFAC) ได้ออก Additional frequently asked question (FAQs) ซึ่งกำหนดมาตรการผ่อนปรน (Wind down) การทำธุรกรรมโดยกำหนดระยะเวลาในการผ่อนปรนตามประเภทสาขา/ผลิตภัณฑ์ที่ถูกคว่ำบาตรเป็นสองช่วงระยะเวลา ดังนี้

๑) ธุรกรรมที่ต้องทำให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลา ๙๐ วัน ได้แก่ การค้าธนบัตรสกุล USD โดยรัฐบาลสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน ธุรกรรมการซื้อขายเงินเรียลและการซื้อขายหนี้ภาครัฐ การค้าทองคำหรือโลหะมีค่าหรือโลหะอื่น ๆ เป็นต้น ซึ่งจะครบกำหนดในวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๖๑

๒) ธุรกรรมที่ต้องทำให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลา ๑๘๐ วัน ได้แก่ การขนส่งทางเรือ และการต่อเรือ, ธุรกรรมระหว่างสถาบันการเงินต่างชาติดกับธนาคารกลางและสถาบันการเงินสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน, การโอนเงินไปยังธนาคารกลางและสถาบันการเงินสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน ซึ่งจะครบกำหนดในวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (ธสน.) จึงขอสอบถามข้อปฏิบัติการดำเนินความสัมพันธ์และการทำธุรกรรมกับสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ ในช่วงระยะเวลาก่อนที่จะครบกำหนดการผ่อนปรนตามที่กำหนดทั้งสองช่วงระยะเวลาดังกล่าว ธสน. ยังคงสามารถทำธุรกรรมหรือดำเนินความสัมพันธ์กับสาธารณรัฐอิสลามอิหร่านอย่างไรได้บ้าง เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินความสัมพันธ์ต่อไป

ประเด็นที่ ๒ เมื่อพ้นระยะเวลาผ่อนปรนตามที่กำหนดทั้งสองช่วงระยะเวลาดังกล่าว หากรายชื่อของผู้มาติดต่อดำเนินความสัมพันธ์และทำธุรกรรมกับสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน ไม่ติดในรายชื่อ UN List และไม่เป็นสินค้าที่ต้องห้ามในการทำธุรกรรม ธสน. สามารถทำธุรกรรมกับอิหร่านได้หรือไม่ อย่างไร

ข้อพิจารณา

ตามประเด็นทั้ง ๒ ประเด็นข้างต้น นั้น สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (สำนักงาน ปปง.) พิจารณาแล้วมีความเห็นว่า ธนาคารฯ ยังคงสามารถทำธุรกรรมหรือดำเนินความสัมพันธ์กับสาธารณรัฐอิสลามอิหร่านได้ ตามข้อปฏิบัติของสำนักงาน ปปง.^๑ ดังต่อไปนี้

๑. ธนาคารต้องดำเนินการจัดให้ลูกค้าแสดงตนและดำเนินการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าอย่างเข้มข้น ก่อนที่จะสร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจกับลูกค้าซึ่งอาจมีความเกี่ยวข้องกับอิหร่านตามแนวทางในการระบุตัวตนและพิสูจน์ทราบตัวตนของลูกค้า ผู้ได้รับผลประโยชน์ที่แท้จริง รวมถึงคู่ค้าของลูกค้าด้วย โดยจะต้องได้รับข้อมูลเกี่ยวกับ (๑) โครงสร้างการบริหารจัดการและการเป็นเจ้าของ (๒) ลักษณะการประกอบธุรกิจ (๓) แหล่งที่มาของเงินทุน (๔) งบการเงิน และ (๕) ข้อมูลเกี่ยวกับการทำการค้าระหว่างประเทศ เป็นอย่างน้อย และดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูล รวมถึงต้องได้รับอนุมัติจากผู้บริหารระดับสูงก่อนที่จะเริ่มความสัมพันธ์ทางธุรกิจ และทำธุรกรรมทุกครั้ง

๒. การสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้าและสถาบันการเงินตัวแทนที่มีความเกี่ยวข้องกับอิหร่านจะต้องได้รับอนุมัติจากผู้บริหารสูงสุดขององค์กรในระดับเทียบเท่าประธานกรรมการบริหาร (Chief Executive Officer : CEO)

๓. ให้นำรายชื่อของลูกค้า ผู้ได้รับผลประโยชน์ที่แท้จริงตรวจสอบกับข้อมูลรายชื่อใน ๒๒๓๑ list ข้อมูลรายชื่อบุคคล องค์กรซึ่งประกาศภายใต้คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติอื่น ๆ ข้อมูลรายชื่อบุคคล องค์กรที่ประกาศตามกฎหมาย และข้อมูลรายชื่ออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องก่อนขึ้นตอนการอนุมัติรับลูกค้า ในกรณีที่พบว่ารายชื่อของลูกค้า ผู้ได้รับผลประโยชน์ที่แท้จริง ตรงกับข้อมูลรายชื่อดังกล่าวให้ปฏิเสธการสร้างความสัมพันธ์และให้รายงานให้สำนักงาน ปปง. ทราบทันที

๔. ให้จัดระดับความเสี่ยงลูกค้าและธนาคารตัวแทนที่มีความเกี่ยวข้องกับอิหร่าน อยู่ในระดับความเสี่ยงสูงและดำเนินการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าอย่างเข้มข้น สอดคล้องกับระดับความเสี่ยง

๕. การตรวจสอบแบ่งออกเป็น ๒ กระบวนการ ดังนี้

๕.๑ การตรวจสอบข้อมูลและการดำเนินความสัมพันธ์ของลูกค้า โดยเจ้าหน้าที่ระดับผู้จัดการเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการทบทวนปรับปรุงข้อมูลของลูกค้าและผู้ได้รับผลประโยชน์ที่แท้จริงตามระดับความเสี่ยง และตรวจสอบการดำเนินความสัมพันธ์กับลูกค้าและพฤติกรรมของลูกค้าอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลาที่ความสัมพันธ์ทางธุรกิจยังดำเนินอยู่

๕.๒ การตรวจสอบความเคลื่อนไหวในการทำธุรกรรม โดยเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในระดับอาวุโสเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการตรวจสอบการทำธุรกรรมทางการค้ากับธุรกรรมการเงินระหว่าง

^๑ ข้อปฏิบัติเพื่อป้องกันมิให้การสร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจมีความเสี่ยงต่อการสนับสนุนทางการเงินแก่การแพร่กระจายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง - กรณีการค้ากับสาธารณรัฐอิหร่าน

สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

Anti-Money Laundering Office (AMLO)

ประเทศ และตรวจสอบรายชื่อผู้โอนและผู้รับโอน ตลอดจนธนาคารตัวแทนกับข้อมูลรายชื่อตามข้อ ๓ ก่อนทำธุรกรรม

๖. ธนาคารฯ ต้องไม่สร้างความสัมพันธ์กับธนาคารตัวแทนที่อาจเกี่ยวข้องกับการแพร่กระจายอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูงและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

๗. ขั้นตอนดังกล่าวข้างต้นให้นำมาใช้ในการสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้าหรือธนาคารตัวแทนที่อาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับการถ่ายโอนทรัพย์สินทางการเงินหรือบริการเพื่อจัดหา ขาย โอน ผลิต และใช้ผลิตภัณฑ์ซึ่งต้องห้ามโอนไปยังอิหร่าน รวมถึงการบริการทางการเงินและการโอนทรัพย์สินทางการเงินหรือทรัพย์สินซึ่งอาจนำไปใช้กับกิจกรรมต้องห้ามตามข้อมติ UNSCR ๒๒๓๑

๘. ในกรณีที่ธนาคารฯ ไม่สามารถดำเนินการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าในระดับเข้มข้นหรือมาตรการอื่นใดที่จำเป็นได้ ธนาคารฯ ต้องพิจารณาปฏิเสธการสร้างความสัมพันธ์หรือยุติความสัมพันธ์กับลูกค้าหรือธนาคารตัวแทนและรายงานเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยให้สำนักงาน ปปง. ทราบทันที

๙. ให้จัดเก็บเอกสารและข้อมูลของลูกค้าและธนาคารตัวแทนไว้ ๑๐ ปีนับแต่วันที่ยุติความสัมพันธ์ในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์หรือเอกสารที่สามารถเรียกดูเพื่อดำเนินการตรวจสอบหรือส่งให้กับหน่วยงานผู้มีอำนาจได้เมื่อมีการร้องขอ

ทั้งนี้ ธนาคารฯ จะต้องใช้ความระมัดระวังสำหรับการทำธุรกรรมหรือการดำเนินความสัมพันธ์ที่อาจเกี่ยวข้องหรือเกี่ยวข้องกับสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน ผ่านระบบการเงินของสหรัฐอเมริกาไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อมก็ตาม และต้องมิใช่การทำธุรกรรมในสกุลเงินดอลลาร์สหรัฐ

อย่างไรก็ดี คณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงินเกี่ยวกับการฟอกเงิน (Financial Action Task Force – FATF) ได้ออกประกาศสาธารณะ (public statement) ณ เดือนมิถุนายน ๒๕๖๑ ระบุให้สาธารณรัฐอิสลามอิหร่านเป็นประเทศที่มีความเสี่ยงสูงด้านการป้องกันปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism (AML/CFT)) และเรียกร้องให้ประเทศสมาชิกและประเทศอื่น ๆ ใช้มาตรการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงลูกค้าอย่างเข้มข้นตามความเสี่ยงที่เกิดจากประเทศดังกล่าว ดังนั้น ธนาคารฯ ต้องใช้มาตรการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าในระดับที่เข้มข้น ตามนัยกฎกระทรวงการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๑๔^๒ และข้อ ๑๕^๓ ประกอบประกาศ

^๒ ข้อ ๑๔ แห่งกฎกระทรวงการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า พ.ศ. ๒๕๕๖ บัญญัติว่า “สถาบันการเงินและผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา ๑๖ (๑) และ (๙) ที่ต้องดำเนินการบริหารความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายตามข้อ ๔ และข้อ ๕ จะต้องคำนึงถึงความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายอันหมายความรวมถึงปัจจัยความเสี่ยง ดังต่อไปนี้

สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

Anti-Money Laundering Office (AMLO)

สำนักงาน ปปง. เรื่อง แนวทางการกำหนดปัจจัยเพื่อพิจารณาความเสี่ยงของลูกค้าเกี่ยวกับพื้นที่หรือประเทศ
ประกาศ ณ วันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะมาก่อนหรือหลังในช่วงกำหนดระยะเวลามาตรการ
ผ่อนปรน (Wind down) การทำธุรกรรม

พลตำรวจตรี ปรีชา เจริญสหายนนท์

รองเลขาธิการ รักษาราชการแทน

เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

สิงหาคม ๒๕๖๑

(๒) ปัจจัยความเสี่ยงอันเกิดจากพื้นที่หรือประเทศที่มีความเสี่ยงด้านการฟอกเงิน ได้แก่ กรณีที่ลูกค้ามีถิ่นที่อยู่ในช่วงชั่วคราวหรือถาวร มีการประกอบอาชีพ มีแหล่งที่มาของรายได้ หรือทำธุรกรรมในพื้นที่เชิงภูมิศาสตร์หรือประเทศซึ่งเลขานุการกำหนดว่าเป็นพื้นที่หรือประเทศที่มีความเสี่ยงสูงด้านการฟอกเงินหรือการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย”

๓ ข้อ ๑๕ แห่งกฎกระทรวงการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า พ.ศ. ๒๕๕๖ บัญญัติว่า “สถาบันการเงินและผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา ๑๖ (๑) และ (๔) ต้องดำเนินการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าในระดับที่เข้มข้นที่สุดสำหรับลูกค้าที่มีความเสี่ยงสูงโดยอย่างน้อยต้องดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดขั้นตอนที่เพิ่มขึ้น หรือการขอหรือหาข้อมูลเพิ่มเติมจากลูกค้า เกี่ยวกับข้อมูลหรือหลักฐานในการประกอบกิจการของลูกค้า ข้อมูลแหล่งที่มาของเงินหรือรายได้ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ในการสร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจหรือในการทำธุรกรรม การกำหนดขั้นตอนให้มีการอ้างอิงความสัมพันธ์ทางธุรกิจกับสถาบันการเงินที่มีความน่าเชื่อถือด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

(๒) กำหนดให้ผู้บริหารระดับสูงเป็นผู้อนุมัติการสร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจกับลูกค้าที่มีความเสี่ยงสูงและอนุมัติผลการตรวจทานข้อมูลตามกระบวนการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า ในกรณีที่ลูกค้ามีความเสี่ยงสูงจนอาจเป็นเหตุให้สถาบันการเงินและผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา ๑๖ (๑) และ (๔) ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการฟอกเงินหรือการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย สถาบันการเงินและผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา ๑๖ (๑) และ (๔) ต้องปฏิเสธการสร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจหรือไม่ทำธุรกรรมหรือยุติความสัมพันธ์ทางธุรกิจกับลูกค้าดังกล่าว และรายงานเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยต่อสำนักงาน

(๓) กำหนดกระบวนการตรวจสอบและตรวจทานความเคลื่อนไหวทางการเงินของลูกค้าที่มีความเสี่ยงสูงอย่างเข้มข้นที่สุด โดยอาจพิจารณาเพิ่มความถี่ ขั้นตอน หรือลักษณะในการติดตามความสัมพันธ์ทางธุรกิจและความเคลื่อนไหวในการทำธุรกรรม และเพิ่มความถี่ในการตรวจสอบและตรวจทานข้อมูลการระบุตัวตนและการระบุผู้ได้รับผลประโยชน์ที่แท้จริงของลูกค้าและให้ดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ”